

PRIMENJENO POZORIŠTE

ŠTA JE PRIMENJENO POZORIŠTE?

- Kada se kaže primenjeno pozorište mnogobrojni teoretičari i praktičari misle na njegove raznorodne pojavne oblike: pozorište za obrazovanje (engl. Theatre in Education), forum teatar, pozorište za razvoj ili razvojno pozorište, kreativna drama, verbatim teatar, pozorište u zatvoru, muzejsko pozorište, pozorište uspomena/sećanja za pripadnike trećeg doba, pozorište zajednice, psihodrama i dramska terapija, playback teatar i impro teatar. Termin primenjeno pozorište (eng. applied theatre) je predložio kenijski predstavnik Albert Vandago (Albert Wandago) 2001. na konferenciji iz dramskog obrazovanja u Bergenu (Lukić, 2016) kao jedan zajednički pojam.
- Primenjeno pozorište je pozorište koje se bavi rubnim i nevidljivim pojavama i temama, nevidljivim izvođačima i nevidljivom publikom, u želji da na taj način bolje razume(mo) sebe. U svetu koji je opsednut vidljivošću, nevidljivost je jedan od (pred)uslova za marginalizaciju i moguću potlačenost.

PRETEČE PRIMENJENOG POZORIŠTA

- Augusto Boal (Augusto Boal) je ceo svoj život posvetio razvijanju metodologije promene nevidljivih učesnika svog pozorišta potlačenog. Boal je kroz iskustveno učenje pripremao učesnike za ličnu promenu, koja je kasnije u interaktivnoj predstavi dovela do društvene promene i emancipacije dotad nevidljivih. Borba za emancipaciju nužno je dovela do približavanja obrazovanja i pozorišta. Kada su ovakvi primeri postali vidljivi otkriveni su i primeri dobre prakse novog vaspitanja i preteče primenjenog pozorišta u teatralizaciji nastave.
- Novo vaspitanje u centar svog interesovanja stavlja dete i njegove aktivnosti i interes. Dete se tretira kao umetnik u stanju naivnosti a dečja igra je oblik umetničkog istraživanja. Novo vaspitanje je bilo plodno tlo za razvoj primenjenog pozorišta. Preteče primenjenog pozorišta kod zastupnika novog vaspitanja na tlu Jugoslavije su bili delatnost učitelja a kasnije i pisca za decu Mate Lovraka koje je opisao u svojoj knjizi *Uzvišeno zvanje* i Petar Savić sa svojom Novom školom koja se događa paralelno sa pojavom kreativne dramatike (creative dramatics) Winifred Vard (Winifred Ward) u SAD.

NOVA ŠKOLA

- Prvi predstavnik ideje o slobodnom vaspitanju (Novo vaspitanje) u Srbiji bio je dr Vićentije Rakić (1881-1969) čija je teorijska rasprava *Vaspitanje igrom i umetnošću* (u originalu *Erziehung durch spiel und kunst*, objavljena u Lajpcigu 1911. godine) skrenula pažnju naših i međunarodnih stručnjaka. Prateći ponavljanje i promene koje su karakteristične za prirodu Rakić je došao do zaključka da igra i umetnost razvijaju snagu za promenu.
- Petar Savić (1911-1993) je bio drugi predstavnik ideje o slobodnom vaspitanju i jedan od pionira primenjenog pozorišta u Srbiji. Kao učenik Učiteljske škole u Užicu bio je upoznat sa idejama Aktivne škole Adolfa Ferijera koji se zalagao za program nastave koji će pratiti potrebe dece i biti prilagođen njihovim godinama ali i otvoren za improvizaciju. Savić je na samom početku svog učiteljskog rada (1932) primenjivao elemente drame i pozorišta (primenjenog pozorišta) u osmišljavanju svojih časova. Svoj način rada je definisao kao demokratski-stvaralački sistem ili višefrontalni oblik nastave umesto dotadašnjeg i sadašnjeg široko zastupljenog autoritativnog ili frontalnog oblika nastave. Njegov rad je prikupljen u knjigu *Nova Škola* i dostupan je kroz različite seminare koje vodi njegova ćerka Drinka Savić Guteša u Institutu za moderno obrazovanje .

PETAR SAVIĆ SA SVOJIM UČENICIMA 1932/33 U SELU JARGULICA

„ŠKOZORIŠTE”

- Promoter kreativne drama(tike) kao oblika primenjenog pozorišta u Srbiji je Ljubica Beljanski Ristić sa dečjim i omladinskim dramskim studijom „Škozorište“ (1977-2003). „Škozorište” je počelo sa radom 29. oktobra 1977. u Centru za kulturu „Stari Grad” kada je Ljubica Beljanski Ristić održala prvi susret sa decom osnovnoškolskog uzrasta. Od početka su bila poštovana tri principa: igra kao princip i deca kao autori i izvođači svojih tekstova i (likovnih) radova. Osim toga, sve škozorišne igre (akcije) su uvežbavane tako da se tokom svakog izvođenja težilo uspostavljanju interakcije sa publikom. „Škozorište” je podsticalo razvijanje slobode ličnosti i poštovanje različitosti sa kreativnim procesom kao modusom za rešenje određenog problema svojih članova. Umetnost je prema tome stanje duha koje nastaje u toku psihičkog procesa balansiranja potencijala jedne ličnosti.

„ŠKOLIGRICA“

OVAKO JE POČELO...

PROJEKTI „ŠKOZORIŠTA”

- Iz zatvorenih radionica "Škozorišta" i otvorenih "Škozorišnih" igara koje su imale funkciju da istraže komunikaciju sa publikom nastale su: „Kaži Škozorište”, „Ja iz Begiša”, „Mi, vi, svi”, „Škegula”, „Škezionica”, ali i dečja radio emisija „Pričaonica”. Ljubica je sa predstavnicima druge generacije škozorištanaca napravila „Dvorište, šuma džungla” i kao posebno poglavlje „Dečju Hamlet radionicu” za odrasle na XXVI BRAMS-u, Studio stvaralačkog vaspitanja „Školigrlica“ i Klub dramskih komunikacija. „Školigrlica” je nastala u sadejstvu Ljubice Beljanski Ristić i članova „Škozorišta” koji su želeli da se kreativni način rada sa školskom decom sprovede i sa predškolcima. Vremenom „Školigrlica” je postala jedan od najboljih ne samo beogradskih dečjih vrtića u kome su počeli da rade i umetnici i pedagozi koji nisu potekli iz „Škozorišta” kao što su Predrag Vuković (kasnije Peđolino), Borut Vild i dr.).

RADIONICA

- Laboratorijum je na latinskom radionica u kojoj se vrše naučni eksperimenti. Savremeni pojam radionice se odavno odvojio od prvobitnog značenja i danas se uglavnom koristi za strukturisani interaktivni odnos voditelja i grupe. Voditelj inicira proces nadgledajući realizaciju forme, a iskustvo, delovanje grupe i međusobna interakcija utiču na sadržinu radionice.
- Radionice se mogu podeliti na umetničke, psihološke, edukativne radionice, dramske i pozorišne radionice. Pojam dramske radionice obično asocira na grupu dece ili mladih koji u slobodnom vremenu uz pomoć voditelja ili sami rade na ličnoj nadgradnji i kreativnom radu kroz određeni proces. Radionica se pokazala kao idealno sredstvo za rad sa predškolskom decom, adolescentima, studentima i starijima odnosno za razne forme primenjenog pozorišta.

ŠKOZORIŠNA IGRA NA KALEMEGDANU

LJUBICA BELJANSKI RISTIĆ

- Ljubica Beljanski Ristić je bila deo radne grupe za reformu obrazovanja (započeta 2003. a ukinuta godinu dana kasnije), kada je u oblast umetnosti uvedena Drama i pokret. Ova (ne)ostvarena ideja je nastavila da živi kroz Strategiju razvoja obrazovanja u Srbiji, čiji je jedan od prvih autora bio prof. dr Ivan Ivić, a u njeno uobličavanje su bile uključene prof. dr Ana Pešikan, prof. dr Vesna Đukić i Ljubica Beljanski Ristić.
- U periodu od 2000. do 2014. godine Ljubica Beljanski Ristić je osmišljavala koncept Bitef Polifonije, koji je neka vrsta off programa BITEF-a. Neposredno i posredno je uticala na čitav niz radioničara, pisaca, glumaca, dramaturga i reditelja, tako da se skoro celokupna alternativa u Srbiji formirala pod njenim uticajem. Na radionicama i projektima koje je vodila ili koordinirala učestvovali su istaknuti predstavnici primenjenog pozorišta: Vesna Varićak, Bojana Ivanov Đorđević, Ivana Inđin, Sunčica Milosavljević, Ivan Pravdić i dr.

ŠKOGRAD

- Na četrdeseti rođendan „Škozorišta" pojavila se školaboratorija kao deo projekta Škograd koji vode dva udruženja: Škogled i Škola urbanih praksi (Gradska Gerila) u Osnovnoj školi „Vlada Obradović Kameni" u beogradskom prigradskom naselju Ledine. Na poslednjoj autobuskoj stanici na Ledinama formirali su procesiju dece, njihovih dramskih pedagoga i putnika - poštovalaca rada „Škozorišta" na putu ka OŠ „Vlada Obradović Kameni". U školi su gosti mogli da iskuse tri časa ove školske laboratorije sa sledećim časovima: Šknjigoteka, Škosmos i Škodom. U Šknjigoteci deca su usmeravala male i velike učesnike časa na formiranje priče od rečenica iz različitih knjiga, u Škosmosu su se horoskopski znaci dece učesnika preplitali sa stvarnošću stanovnika Ledina, dok je prisna atmosfera Škodoma sa konzumiranjem kolača i đuskanjem dece predstavljala svojevrsnu relaksaciju učesnika. Projekat koji vodi neumorni, harizmatični i maštoviti arhitekta i urbani istraživač Predrag Milić sa svojim saradnicima uspeo je da animira osnovnu školu, lokalnu zajednicu i stručnjake u domenu obrazovanja (prof. dr Ivan Ivić, prof. dr. Ana Pešikan i dr).

BAZAART

- Jedna od istaknutih organizacija koja se bavi dramskim obrazovanjem i primenjenim pozorištem je organizacija umetnika BAZAART koja je nastala 2003. tokom rada Pozorišta odrastanja koje je osnovano 1991. u okviru Kluba dramskih komunikacija Centra za kulturu „Stari Grad.” Pozorište odrastanja je jedna od prvih grupa članica Centra za dramu u obrazovanju i umetnosti CEDEUM i učesnik učesnik raznih domaćih i međunarodnih projekata: Dobro drvo – podržano od strane Inge Foundation; Sedam boja duge – radionice sa mladima sa specijalnim potrebama; ciklus radionica sa mladima iz izbegličkih kampova CRIC International; Igrom protiv nasilja u okviru programa Umetnost za društvene promene Evropske fondacije za kulturu itd.
- BAZAART radi na edukaciji nastavnika u domenu dramskog obrazovanja i primenjenog pozorišta. Organizovala je nekoliko nacionalnih konferencija koje prati izdavanje zbornika, objavljivanje knjiga u elektronskom obliku koje se mogu besplatno daunlodovati (www.bazaart.org.rs), rad sa decom u osnovnim školama Beograda, saraduje sa studentima pedagogije, psihologije i andragogije i dr. Sunčica Milosavljević rediteljka je magistrirala na temu kreativne drame i doktorirala na temu dramske pedagogije Marina Milivojević Mađarev je bila urednik izdavačke delatnosti BAZAART-a i urednik je rubrike Pozorište i obrazovanje u novosadskom časopisu Scena koja je postala važna tribina za promociju knjiga, predstava i različitih modela primenjenog pozorišta.

RADIONICA BAZAARTA

